

Андрій СОВА

ПЕЧАТКИ ОРГАНІЗАЦІЇ “ПЛАСТ” У СТРИЮ (1920-ті роки)

На підставі неопублікованих архівних матеріалів, які зберігаються в Центральному державному історичному архіві України у Львові, розглянуто сфрагістичні пам'ятки пластових куренів та структурних підрозділів організації у Стрию. Охарактеризовано виявлені відбитки за такими ознаками: матеріал, форма, розмір, зображення, датування. У додатку опубліковано каталог виявлених відбитків печаток та їх зображень.

Ключові слова: Стрий, “Пласт”, печатки.

У роки незалежності сфрагістика зробила значний крок уперед, а її досягнення перевершили здобутки дотогочасного стану наукового розвитку проблеми¹. Однак маловивченими надалі залишаються печатки українських громадських організацій на західноукраїнських землях кінця XIX – першої третини XX століття, серед яких одну з ключових позицій займав “Пласт”. У 1911–1930 рр., у часі його легального існування в Галичині, пластові курені, гуртки та структурні підрозділи затвердили та використовували у своїй діяльності відповідну атрибутику: прапори, відзнаки, нагороди, однострої, гімни, печатки. Останні й досі ще мало вивчаються дослідниками, за винятком кількох студій автора цієї статті та публікацій, де пластові печатки подано лише як ілюстративний матеріал без належного наукового опрацювання. Аналіз досліджень, присвячених “Пласту”, показав, що праці еміграційних авторів – В. Леника² і сучасних українських вчених – І. Андрухів³, Я. Боднара⁴,

¹ Розвиток історіографічних студій національної сфрагістики від 1991 р. до 2008 р. докладніше див. у статтях Віталія Перкуна: *Perkun W. Badania sfragistyczne na Ukrainie 1991–2004* / W. Perkun // *Pieczęć w dawnej Rzeczypospolitej* / [pod red. Z. Piecha]. – Warszawa, 2006. – S. 355–363; *Його ж.* Українські сфрагістичні студії 1991–2008 рр.: стан та перспективи досліджень / В. Перкун // *Український історичний журнал*. – Київ, 2010. – Вип. 1. – С. 199–215.

² *Леник В.* Українська організована молодь (молодечі організації від початків до 1914 р.) / В. Леник. – Мюнхен; Львів, 1994. – 181 с.

³ *Андрухів І.* Українські молодіжні товариства в духовному відродженні краю (кінець XIX – 1939 р.) / І. Андрухів. – Івано-Франківськ, 1991. – 88 с.; *Його ж.* Західноукраїнські молодіжні товариства “Сокіл”, “Січ”, “Пласт”, “Луг”. – Івано-Франківськ, 1992. – 80 с.; *Його ж.* Українські молодіжні товариства Галичини: 1861–1939 рр. (Короткий історичний нарис) / І. Андрухів. – Івано-Франківськ, 1995. – 72 с. та ін.

⁴ *Боднар Я. Б.* Теоретичні та методичні засади фізичного виховання молоді Галичини кінця XIX – початку XX століття (до 1939 р.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. фіз. виховання і спорту: спец. 24.00.02 “Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення”. – Львів, 2002. – 18 с.

О. Вацеби⁵, В. Виздрика⁶, Ю. Візитів⁷, О. Дем’янюка⁸, Я. Луцького⁹, В. Окаринського¹⁰, Р. Пальчевського¹¹, Б. Савчука¹², О. Сича¹³, Б. Трофим’яка¹⁴, І. Шумського¹⁵ та інших дають певне уявлення про його історію та діяльність. Однак у них відсутній системний виклад та аналіз символіки “Пласту”, зокрема й печаток. Упорядники книги “Пласт у Станиславові та Івано-Франківську (1911–2009 рр.)” Андрій Чемеринський та Василь Іваночко помістили у книзі 12 пластових печаток (9 – з 1920-х рр., 3 – сучасні)¹⁶. Петро Содоль опублікував відбитки 4 пластових печаток (2 різні відбитки Першого пластового полку ім. П. Конашевича-Сагайдачного у Львові, 1 – Верховної Пластової Ради у Львові, 1 – Верховної Пластової Команди у Львові)¹⁷. Як в першому, так і другому випадках, пластові печатки подані лише як ілюстративний матеріал. Проте без будь-яких підписів, не вказано їх розмір та інші характеристики, без яких не можливо уявити ролі цих пам’яток. Наукове вивчення проблеми фактично розпочато автором цієї статті¹⁸.

⁵ Вацеба О. Нариси з історії спортивного руху в Західній Україні / О. Вацеба. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1997. – 232 с.

⁶ Виздрік В. С. Військово-патріотична діяльність УВО–ОУН серед української молоді Галичини (1920–1939 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец. 07.00.01 “Історія України”. – Львів, 2004. – 18 с.

⁷ Візитів Ю. Пластовий рух на Волині в міжвоєнний період: монографія / Ю. Візитів. – Рівне: Волинські обереги, 2008. – 180 с.

⁸ Дем’янюк О. Український молодіжний рух Західної України: від зародження до боротьби за українську державність: монографія / О. Дем’янюк. – Луцьк: ПВД “Твердиня”, 2007. – 180 с.

⁹ Луцький Я. З історії туристично-краєзнавчої роботи в “Пласті” (1911–1930 рр.) / Я. Луцький. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1998. – 60 с.

¹⁰ Окаринський В. Пласт в українському національно-визвольному русі (1911–1939 рр.): монографія / В. Окаринський. – Тернопіль, 2006. – 222 с.

¹¹ Пальчевський Р. Український молодіжний рух на західноукраїнських землях (20–30-ті рр. ХХ ст.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец. 07.00.01 “Історія України”. – Чернівці, 2000. – 20 с.

¹² Савчук Б. Український Пласт 1911–1939 рр / Б. Савчук. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1996. – 268 с.

¹³ Сич О. Пласт: нарис витоків, історії, сьогодення / О. Сич. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1999. – 76 с.; Сич О. Пласт – український сквотинг: нарис витоків, історії, сьогодення / О. Сич. – 2-ге вид., змін., доп. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2012. – 288 с.

¹⁴ Трофим’як Б. Фізичне виховання і спортивний рух у Західній Україні (з початку 30-х років ХІХ ст. до 1939 р.): Навч. посібник / Б. Трофим’як. – Київ: ІЗМН, 1997. – 424 с.; Його ж. Гімнастично-спортивні організації у національно-визвольному русі Галичини (друга пол. ХІХ ст. – перша пол. ХХ ст.) / Б. Трофим’як. – Тернопіль: Економічна думка, 2001. – 694 с.

¹⁵ Шумський І. Молодіжний рух у Західній Україні (1920–1939): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец. 07.00.01 “Історія України”. – Чернівці, 2001. – 20 с.

¹⁶ Пласт у Станиславові та Івано-Франківську (1911–2009 рр.) / [упоряд.: А. Чемеринський та В. Іваночко]. – Івано-Франківськ: “Лілея-НВ”, 2009. (Пластова бібліотека, ч. 9). – С. 16, 24, 75, 185. (загальна кількість сторінок книги 224).

¹⁷ Содоль П. “Золота Книга” І пластового полку / П. Содоль // Пластовий шлях. Журнал пластової думки та інформації. – 2011. – Ч. 2(166). – С. 42.

¹⁸ Сова А. Актуальні питання вивчення символіки українських молодіжних організацій Галичини кінця ХІХ – першої третини ХХ ст. / А. Сова. – Львів, 2007. – Зб. 9. – С. 157–180; Його ж.

Мета статті – привернути увагу до сфрагістичних пам'яток молодіжної організації “Пласт”, розпочавши їх наукове вивчення на прикладі відбитків печаток “Пласту” в Стрию, які виявлені в Центральному державному історичному архіві України у Львові. Завдання дослідження полягає в докладній характеристиці пам'яток, беручи до уваги їх якісні та функціональні особливості: матеріал, форма, розмір, зображення, легенда (напис). Джерельною основою дослідження стали фонди №№ 358 (Шептицький Андрей (Роман-Марія-Александр, 1865–1944), граф, митрополит Галицький греко-католицької Церкви, архієпископ Львівський, єпископ Кам'янець-Подільський, культурний і церковний діяч, меценат, дійсний член НТШ), 389 (Верховна пластова команда, м. Львів), 404 (Редакція журналу “Молоде життя”, м. Львів), 410 (Тисовський Олександр, професор біології, педагог, письменник, засновник “Пласту”, суспільно-політичний діяч 1886–1968). Усього виявлено та проаналізовано 12 різних печаток пластових відділів Стрия. У додатку опубліковано каталог відбитків печаток.

Автор переглянув та опрацював декілька тисяч пластових документів, які зберігаються в ЦДІА України у Львові. Це протоколи засідань, нарад, конференцій, плани

Сфрагістичні пам'ятки 10-го куреня УУСП “Чорноморці” / А. Сова // Знак. Вісник Українського геральдичного товариства. – Львів, 2007. – Ч. 42. – С. 2 (передрук без дозволу автора) *Сова А.* Сфрагістичні пам'ятки ... / А. Сова // Чорноморець. Листок дружнього зв'язку 10-го куреня УПС / А. О. Сова. – Філадельфія, 2008. – 5 березня. – Ч. 75. – С. 26–27; *Його ж.* Печатка пластового куреня “Лісові Чорти” у Львові / А. Сова // Знак ... – Львів, 2009. – Ч. 48. – С. 3; *Його ж.* Символіка українських молодіжних організацій “Сокіл”, “Січ”, “Пласт” та “Луг” у Галичині (кінець XIX століття – 1939 р.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец. 07.00.06 “Історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни”. – Львів, 2009. – 17 с.; *Його ж.* Печатка пластового музею у Львові / А. Сова // Пластовий шлях. Журнал пластової думки та інформації. – Львів, 2011. – Ч. 4(168). – С. 38–39; *Його ж.* Печатки пластових куренів на Волині у 1920-х рр. / А. Сова // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – Рівне: РДГУ, 2011. – Вип. 22. – С. 270–273; *Його ж.* Актуальні питання вивчення печаток українських організацій “Сокіл” “Січ” “Пласт” і “Луг” у Галичині (кінець XIX ст. – 1939 р.) / А. Сова // Сфрагістичний щорічник. – Київ, 2011. – Вип. 1. – С. 402–427; *Його ж.* Печатки пластового куреня імені Івана Богуна в Олександрії (1920-ті рр.) / А. Сова // Знак ... – Львів, 2012. – Ч. 56. – С. 3–4; *Його ж.* Печатки як джерело до історії організації “Пласт” у Галичині (1910 – 30-ті роки) / А. Сова // Книжкова та рукописна культура: історія, методологія, джерельна база: тези доповідей і повідомлень: міжнародна наукова конференція (Львів, 17–18 травня 2012 р.) / [упорядкув. і наук. ред. Л. Головатой]. – Львів, 2012. – С. 32–35; *Його ж.* Печатки пластових відділів у Бережанах (1920-ті рр.) / А. Сова // Землі Опілля в природно-географічному та історико-культурному розвитку України: матеріали IV науково-практичної конференції (Бережани, 28 вересня 2012 р.) – Тернопіль: Астон, 2012. – С. 61–68; *Його ж.* Сфрагістичні пам'ятки пластових відділів у Бережанах (1920-ті рр.) / А. Сова // Знак ... – Львів, 2012. – Ч. 57. – С. 3–4; *Його ж.* Ще одна печатка пластового куреня “Лісові Чорти” / А. Сова // Пластовий шлях. Журнал пластової думки та інформації. – Львів, 2012. – Ч. 3(171). – С. 56–57; *Його ж.* Печатки пластових відділів у Калуші / А. Сова // Знак ... – Львів, 2013. – Ч. 59. – С. 4–5; *Його ж.* Нові печатки організації “Пласт” у Бережанах (1920-ті рр.) / А. Сова // Бережанська гімназія: сторінки історії: матеріали Міжнародної наукової конференції (Бережани 19 вересня 2013 р.) / [упоряд.: Н. Бойко, Н. Голод]. – Тернопіль, 2013. – С. 52–63; *Його ж.* Печатки 21 пластового куреня імені Івана Богуна у Чорткові / А. Сова // Знак ... – Львів, 2013. – Ч. 61. – С. 5 та ін.

їх діяльності, інструктивні матеріали, періодичні видання, звіти, описи мандрівок та таборів, звернення, відозви, листування тощо. У них вміщено чимало документів із відбитками печаток пластових куренів та структурних підрозділів у Стрию. Стрийські пластуни печатками завіряли звіти, листи, книги протоколів, звернення, реєстраційні картки членів, зголошення до таборів тощо. За підрахунками автора понад 460 документів завірено печатками пластових відділів у Стрию.

Для відбитків печаток використовували переважно фіолетове чорнило, рідше – чорне. Поки що не виявлено печаток із сухим тисненням, які застосовували у своїй діяльності інші молодіжні товариства Галичини¹⁹. Із друкованих печаток відома лише одна – 2-го куреня старших пластунів “Червона Калина”, яка датована 3 квітня 1930 року і зображена на запрошенні з нагоди посвячення прапора Загону “Червона Калина” 27 квітня 1930 року в Стрию²⁰. У документі, на якому є відбиток цієї печатки, зазначено: “Ваша Достойносте! Маємо честь запросити Вас на Свято Посвячення Прапора Загону “Червона Калина”, яке відбудеться в п'ятиліття існування Загону, дня 27. Квітня 1930 р. в Стрії, з такою програмою: о год. 11.45 – Посвячення Прапора в парохіяльній церкві; о год. 16 – Святочна академія і торжественне вбивання цвяшків. В Стрії, 3. квітня 1930. За Штаб Загону Ярослав Рак в. р. отаман Осип Тюшка в. р. писар. P. S. Цвяшок доручимо підчас вбивання”²¹.

У своїй діяльності пластові відділи Стрийщини використовували печатки круглої, овальної та прямокутної форми. Розміри печаток коливались: круглі в межах від 35 мм (2-й курінь старших пластунів Загін “Червона Калина”)²² до 37 мм (5-й пластовий курінь ім. кн. Ярослава Осмомисла)²³, овальні від 29х39 мм (46 пластовий курінь

¹⁹ Наприклад, товариство гімнастичне “Сокіл” у Львові мало печатку із сухим тисненням. Відбиток круглий, розмір – 23 мм. Без зображення. Текст розділений двома зірочками та двома квіточками. Див.: Центральний державний історичний архів України у Львові (далі – ЦДАІЛ України). – Ф. 312. – Оп. 1. – Спр. 21. – Арк. 14; Там само. – Ф. 410. – Оп. 1. – Спр. 55. – Арк. 13.

²⁰ Через арешти польською поліцією пластунів у Стрию посвячення прапора перенесли на серпень 1930 р. Див.: *Падох Я.* Стрийський Пласт. Нарис історії / Я. Падох // Стрийщина. Історико-мемуарний збірник Стрийщини, Скільщини, Болевівщини, Долинщини, Рожнятівщини, Журавенщини, Жидачівщини і Миколаївщини / [ред.: І. Пеленська, К. Баб'як]. – Нью-Йорк; Торонто; Париж; Сідней, 1990. – Т. 1. – С. 482, 483, 485; *Його ж.* Загін “Червона Калина” / Я. Падох // Загін Червона Калина. Ювілейне видання пластового Загону “Червона Калина”. – Стрий; Нью-Йорк, 2000. – С. 23–32; *Ерденбергер В.* До історії прапора Загону “Червона Калина” / В. Ерденбергер // Там само. – С. 240–242.

²¹ ЦДАІЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 84. – Арк. 40. Аналогічний документ опублікований у 2000 р. Див.: Оригінал запрошення на Свято Посвячення Прапора Загону “Червона Калина” в Стрії // Загін Червона Калина. Ювілейне видання пластового Загону “Червона Калина”. – Стрий; Нью-Йорк, 2000. – С. 241. У цитованому документі зазначено число 553, в опублікованому – 121. Тобто щонайменше запросили на урочистості 553 особи.

²² ЦДАІЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 35. – Арк. 15; спр. 724. – Арк. 15; спр. 729. – Арк. 143, 144, 145, 159, 160, 170, 175, 176, 181; спр. 882. – Арк. 1, 1 зв.; спр. 883. – Арк. 1 зв., 4, 5 зв., 6, 9, 10 зв., 12, 13, 15, 16, 19, 20 зв., 20 а, 24, 26, 27 зв., 28, 29, 30, 33, 35, 36 зв., 37 зв., 39, 43; спр. 884. – Арк. 14; спр. 888. – Арк. 14 зв., 21 зв., 27 зв., 30; спр. 893. – Арк. 14 зв.

²³ Там само. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 35. – Арк. 42, 45, 46; спр. 37. – Арк. 63, 64 зв., 65 зв., 67, 68 зв.; спр. 64. – Арк. 13; спр. 727. – Арк. 1 зв., 2, 3, 13, 14 зв., 21, 26, 43 зв., 50, 51, 53, 63 зв., 70, 71, 76, 77, 85 зв., 86, 87, 89, 90, 91 зв., 92, 93, 94, 102, 111 зв., 112, 113, 115, 118, 119; спр. 729. – Арк. 180.

ім. Буй-Тур Всеволода)²⁴ до 37х46 мм (5-й пластовий полк ім. кн. Ярослава Осмомисла)²⁵. Також виявлено одну печатку прямокутної форми (Команда Стрийського Пластового Коша)²⁶. Серед круглих виняток становить печатка 2-го куреня старших пластунів “Червона Калина”. Її розмір – 60 мм²⁷.

Зображення на печатках могло бути довільним. Однак поширеним було застосування організаційної емблеми – Тризуба і трипелюсткової лілеї, мистецьки сплетених в одну гармонійну цілість, авторство якої належить професору Академічної гімназії у Львові Миронові Федусевичу та графіку Робертові Лісовському. Таке зображення міститься на 10 печатках пластових відділів у Стрию. Рідше на печатках фіксуємо відбитки територіальних символів, наприклад, лева (Управа V Зв'язку Новиків у Стрию)²⁸, червоної калини – символу України (2-й курінь УУСП “Червона Калина” в Стрию). Лев зафіксований лише на трьох печатках пластових відділів Галичини. Перший на вже згадуваній печатці Управи V Зв'язку Новиків у Стрию, другий – пластового полку ім. Івана Богуна у Перемишлі²⁹, третій – Уладу Новиків у Львові³⁰.

Легенди печаток виконано друкованим шрифтом, написи були україномовними, вжито скорочення: “гурт.” – гурток, “ім.” – імені, “к.” – курінь; “кн.” – княгиня, князь; “п.” – полк, “пл.” – пластун, пластунка; “пл.” – пластовий; “сам.” – самостійний, “ст.” – старший; “У. У. С. П.” – Улад українських старших пластунів. Вивчаючи написи на печатках, важливо враховувати, що абрєвіатури та скорочення містять додаткову інформацію. Наприклад, пласто́ве гасло “Скоб” складається з початкових літер чотирьох слів: “сильно, красно, обережно, бистро”. Ще у 1913 р. один із засновників “Пласту” Олександр Тисовський писав: “Предкладаю, щоби кличем наших пластунів були отсі чотири слова, які висказують повний зміст пласту: “Сильно, красно, обережно, бистро” зібрані в однім вислові “скоб”. Скоб – се заразом назва орла (*Haliaëtus albicilla*), величиною і силою другого по орлі сизім, прегарної птиці, що панує по всій Україні, а гніздить ся головно над озерами і великими ріками. Нехай ся птиця буде заразом символом українських пластунів, нехай назва “Скоб” буде найвисшим почесним титулом пласту. Нехай укр[аїнські] пластуни здоровлять ся висловом “скоб”, а відповідають словом “знаєм”, пригадуючи собі тим, як їм слід поступати, щоби стати правдивими, добрими синами свого народу”³¹. Дещо уточнену позицію щодо

²⁴ ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 31. – Арк. 42 зв., 98 зв.; спр. 32. – Арк. 138 зв., 139; спр. 34. – Арк. 49, 50 зв.; спр. 729. – Арк. 76, 104, 105, 108, 115, 127, 128, 138, 141, 146, 148; спр. 731. – Арк. 11; Ф. 404. – Оп. 1. – Спр. 3. – Арк. 24.

²⁵ Там само. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 31. – Арк. 107 зв.; спр. 32. – Арк. 53зв., 55зв.; спр. 33. – Арк. 46 зв.; спр. 63. – Арк. 13; спр. 728. – Арк. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; спр. 729. – Арк. 1, 14, 15, 19 зв., 27, 29, 30, 31, 33, 63, 69, 70, 72, 73, 79, 80, 96, 104 зв., 119, 120, 121, 122, 123, 124, 132, 133, 142, 190; спр. 731. – Арк. 2, 5, 6, 8, 14, 18, 21, 22, 23; Ф. 404. – Оп. 1. – Спр. 3. – Арк. 8; Ф. 410. – Оп. 1. – Спр. 85. – Арк. 17.

²⁶ Там само. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 67 зв., 68 зв., 87 зв., 88 зв., 91 зв.; спр. 39. – Арк. 91; спр. 724. – Арк. 27 зв., 28 зв., 29, 31; спр. 882. – Арк. 6, 10, 15.

²⁷ Там само. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 84. – Арк. 40.

²⁸ Там само. – Спр. 727. – Арк. 32, 38, 56, 64, 109, 122.

²⁹ Там само. – Спр. 54. – Арк. 10, 11, 12, 13, 21 зв.

³⁰ Там само. – Ф. 358. – Оп. 1. – Спр. 135. – Арк. 3 зв.

³¹ Тисовський О. Пласт / О. Тисовський. – Львів: Накладом “Вістий з Запорожа”, 1913. – С. 4.

цього гасла наведено у наступній книзі автора “Життя в Пласті”: “Кличем інших, чужих уладів є: “Готовся”. Йому в українським Пласті відповідає клич “Сильно, Красно, Обережно, Бистро”! Значіння обох кличів те саме: Пластун має готуватися до боротьби з життям, з трудними нераз обставинами. Має готуватися, щоби показатися завжди й всюди паном положення для добра батьківщини і для власного хісна (користі – А. С.). Щоби це довершити, він мусить вміти робити все сильно, красно, обережно й бистро. Це одначе не легка штука і до сього треба пластунови мати і як найліпше розвинути в собі всі здібности, якими обдаровує природа нормального чоловіка. До цього саме змагає Пласт”³².

Таким чином у Центральному державному історичному архіві України у Львові вдалося виявити 12 різних відбитків печаток пластових відділів, які існували у Стрию, зокрема Команди Стрийського Пластового Коша – 2 відбитки³³, 2-го куреня старших пластунів “Червона Калина” (попередня назва 2-ий курінь старших пластунів ім. І. Богуна) – 3, Управи 5-го Зв'язку Новиків у Стрию – 1, 5-го пластового куреня ім. Я. Осмомисла – 3, 8-го пластового куреня ім. кн. Ольги – 1, 14-го самостійного гуртка (згодом 16-го куреня) старших пластунок “Спартанки” – 1, 46 пластового куреня ім. Буй-Тур Всеволода – 1. На більшості печатках міститься зображення організаційної емблеми, тобто Тризуба і трипелюсткової лілеї, що мистецьки сплетені в одну гармонійну цілісність. Воно вказує на те, що це виключно українська структура, яка є частиною міжнародного скаутського руху. Стрийські пластуни у печатках наслідували львівську традицію.

Сподіваюся, що ця публікація дасть поштовх і приверне увагу до поставленої проблеми. Перспективи подальших досліджень полягають в опрацюванні матеріалів краєзнавчих музеїв та приватних колекцій на наявність матриць та їх відбитків на документах пластових відділів Стрийщини³⁴. Це дасть можливість зібрати по максимуму всі відбитки печаток та матриці, їх систематизувати, проаналізувати, порівняти з печатками пластових відділів інших українських територій та опублікувати окремим каталогом.

³² Тисовський О. Життя в Пласті. Основи пластового знання для Української Молоді / О. Тисовський. – Львів: Накладом Верховної Пластової Ради, 1921. – С. 36.

³³ В Інституті спеціальних історичних дисциплін Музею Шереметьєвих у Києві зберігається матриця печатки, яка зображена на рисунку 1. Вона в доброму стані. За інформацією з достовірних джерел ця матриця куплена декілька років тому Олексієм Шереметьєвим у Києві на одному із аукціонів. Місце зберігання інших 11 матриць не встановлено.

³⁴ У ЦДІАЛ України вдалося виявити документи з відтисками печатки 40 пластового куреня ім. І. Черняти у Конюхові. Відтиск чорний червоний, чорний, фіолетовий, овальний, розмір: 37х46 мм. Зображення: трипелюсткова лілея з Тризубом. Легенда: “40. ПЛАСТОВИЙ КУРІНЬ ім. І. Черняти в Конюхові”. Текст розділений двома зірочками. Датування: 25.12.1925 р. – 18.11.1928 р. Докладніше див.: ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 31. – Арк. 99 зв.; спр. 32. – Арк. 128 зв., 129 зв.; спр. 34. – Арк. 32; спр. 36. – Арк. 1; спр. 38. – Арк. 100; спр. 109. – Арк. 24; спр. 257. – Арк. 1, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 15, 16, 18.

КАТАЛОГ

Матеріал: фіолетове, чорне, коричневе чорнило.

Форма: кругла.

Розмір: 36 мм.

Зображення: трипелюсткова лілея з Тризубом.

Легенда: КОМАНДА СТРИЙСЬКОГО ПЛАСТОВОГО КОША. Текст розділений зірочкою.

Датування: 11.12.1925 р. – 5.02.1930 р.

Місце зберігання:

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 35. – Арк. 45.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 36. – Арк. 1 зв., 84 зв., 85 зв., 99 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 65 зв., 66 зв., 92 зв., 124 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 38. – Арк. 100 зв., 101 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 39. – Арк. 19 зв., 91, 96 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 40. – Арк. 18 зв., 19 зв., 25 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 64. – Арк. 13 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 113. – Арк. 57, 144.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 257. – Арк. 18.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 724. – Арк. 8 зв., 11 зв., 13 зв., 17 зв., 18 зв., 20 зв., 23 зв., 35 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 725. – Арк. 14.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 726. – Арк. 3, 23.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 727. – Арк. 45 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 729. – Арк. 65, 126, 153, 166, 172 зв., 174, 180 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 795. – Арк. 14 зв., 78.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 796. – Арк. 75 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 812. – Арк. 19 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 882. – Арк. 3, 5, 6, 10, 15, 21.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 888. – Арк. 22.

Матеріал: фіолетове чорнило.

Форма: прямокутна.

Розмір: 59x39 мм.

Зображення: трипелюсткова лілея з Тризубом.

Легенда: КОМАНДА СТРИЙСЬКОГО ПЛ. КОША Ч: ____

Датування: 18.05.1929 р. – 22.05.1930 р.

Місце зберігання:

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 67 зв., 68 зв., 87 зв., 88 зв., 91 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 39. – Арк. 91.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. –
Спр. 164. – Арк. 3 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. –
Спр. 165. – Арк. 106 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. –
Спр. 169. – Арк. 81 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. –
Спр. 170. – Арк. 84 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. –
Спр. 171. – Арк. 82 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. –
Спр. 172. – Арк. 40 зв., 138 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 175. – Арк. 79 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 176. – Арк. 9 зв.

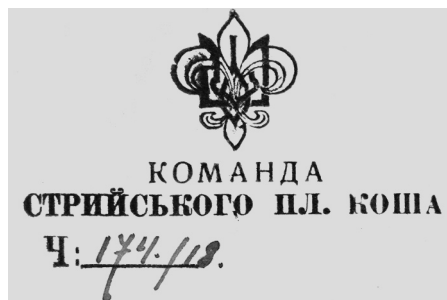
ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 180. – Арк. 19 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 724. – Арк. 27 зв., 28 зв., 29, 31.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 795. – Арк. 12 зв., 79 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 796. – Арк. 69 зв., 71 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 882. – Арк. 6, 10, 15.

Матеріал: фіолетове чорнило.

Форма: кругла.

Розмір: 35 мм.

Зображення: трипелюсткова лілея з Тризубом.

Легенда: П. К. СТ. ПЛ. ім. І. БОГУНА в СТРИІ. Текст розділений двома зірочками.

Датування: 28.09.1926 р. – 8.05.1930 р.

Місце зберігання:

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 35. –
Арк. 15.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 164. –
Арк. 85.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 167. – Арк. 71.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 168. – Арк. 31, 36, 40.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 170. – Арк. 21.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 180. – Арк. 22.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 724. – Арк. 15.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 729. – Арк. 143, 144, 145, 159, 160,
170, 175, 176.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 791. – Арк. 5 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 793. – Арк. 10 зв., 12, 13 зв., 14, 15,
16 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 794. – Арк. 2, 3, 4, 6, 7.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 799. – Арк. 92.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 811. – Арк. 5.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 883. – Арк. 1 зв., 4, 5 зв., 6, 9, 10 зв., 12, 13, 15, 16, 19, 20 зв., 20 а, 24, 26, 27 зв., 28, 29, 30, 33, 35, 36 зв., 37 зв., 39, 43.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 888. – Арк. 14 зв., 21 зв., 27 зв., 30.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 961. – Арк. 742 зв.

Матеріал: фіолетове чорнило.

Форма: кругла.

Розмір: 35 мм.

Зображення: трипелюсткова лілея з Тризубом.

Легенда: П. К. СТ. ПЛ. в СТРИЇ. Текст розділений двома зірочками.

Датування: 20.03.1929 р. – 8.05.1930 р.

Місце зберігання:

ЦДІАЛ України. – Ф. 358. – Оп. 1. – Спр. 135. – Арк. 4зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 173. – Арк. 80.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 729. – Арк. 181.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 795. – Арк. 12, 13 зв., 14 зв., 17.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 796. – Арк. 13 зв., 29.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 882. – Арк. 1, 1 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 884. – Арк. 14.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 893. – Арк. 14 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 961. – Арк. 743 зв.

Матеріал: чорна друкована.

Форма: кругла.

Розмір: 60 мм.

Зображення: трипелюсткова лілея з Тризубом. Навколо неї по колу кетяги червоної калини.

Легенда: “ЗАГІН ЧЕРВОНА КАЛИНА” 2. К. У. У. С. П. В СТРИЇ. Текст розділений хрестиком.

Датування: 3 квітня 1930 р.

Місце зберігання:

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 84. – Арк. 40.

Матеріал: фіолетове чорнило.

Форма: кругла.

Розмір: 36 мм.

Зображення: лев, обернений праворуч, в короні спинається лапами на скелю.

Легенда: Управа V З'язку Новиків в СТРИЇ. Текст розділений двома зірочками.

Датування: 29.05.1928 р.

Місце зберігання:

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 727. – Арк. 32, 38, 56, 64, 109, 122.

Матеріал: фіолетове, чорне, коричневе чорнило.

Форма: овальна.

Розмір: 37x46 мм.

Зображення: трипелюсткова лілея з Тризубом.

Легенда: V. Пластовий Полк ім. кн. Ярослава Осмомисла в СТРИЮ. Текст розділений однією зірочкою.

Датування: 12.09.1922 р. – 2.01.1928 р.

Місце зберігання:

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 31. – Арк. 107 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 32. – Арк. 53 зв., 55 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 33. – Арк. 46 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 63. – Арк. 13.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 151. – Арк. 45.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 165. – Арк. 12.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 167. – Арк. 123.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 168. – Арк. 20.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 169. – Арк. 49.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 173. – Арк. 9.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 174. – Арк. 95.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 728. – Арк. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 729. – Арк. 1, 14, 15, 19 зв., 27, 29, 30, 31, 33, 63, 69, 70, 72, 73, 79, 80, 96, 104 зв., 119, 120, 121, 122, 123, 124, 132, 133, 142, 190.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 731. – Арк. 2, 5, 6, 8, 14, 18, 21, 22, 23.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 961. – Арк. 873, 874.

ЦДІАЛ України. – Ф. 404. – Оп. 1. – Спр. 3. – Арк. 8.

ЦДІАЛ України. – Ф. 410. – Оп. 1. – Спр. 85. – Арк. 17.

Матеріал: фіолетове чорнило.

Форма: овальна.

Розмір: 35,5x46 мм.

Зображення: трипелюсткова лілея з Тризубом.

Легенда: V. Пластовий Кур. ім. кн. Ярослава Осмомисла в СТРИЇ. Текст розділений однією зірочкою.

Датування: 1.02.1930 р. – 13.02.1930 р.

Місце зберігання:

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 40. – Арк. 18 зв., 19.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 729. – Арк. 180.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 882. – Арк. 9.

Матеріал: чорне, фіолетове чорнило.

Форма: кругла.

Розмір: 37 мм.

Зображення: трипелюсткова лілея з Тризубом.

Легенда: V. ПЛАСТОВИЙ КУРИНЬ ім. кн. Ярослава Осмомисла в СТРИЇ. Текст розділений двома зірочками.

Датування: 5.02.1928 р. – 11.10.1929 р.

Місце зберігання:

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 35. – Арк. 42, 45, 46.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 63, 64 зв., 65 зв., 67, 68 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 64. – Арк. 13.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 113. – Арк. 65, 66, 67, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 88, 89, 90, 91, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 118, 119, 120, 121, 122, 156, 157.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 727. – Арк. 1 зв., 2, 3, 13, 14 зв., 21, 26, 43 зв., 50, 51, 53, 63 зв., 70, 71, 76, 77, 85 зв., 86, 87, 89, 90, 91 зв., 92, 93, 94, 102, 111 зв., 112, 113, 115, 118, 119.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 729. – Арк. 180.

Матеріал: фіолетове, коричневе, чорне чорнило

Форма: кругла

Розмір: 35 мм

Зображення: трипелюсткова лілея з Тризубом.

Легенда: VIII. пл. п. ім. кн. Ольги в Стрию. Текст розділений двома зірочками.

Датування: 11.09.1922 р. – 20.11.1929 р.

Місце зберігання:

- ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 28. – Арк. 8 зв., 9.
 ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 31. – Арк. 76, 112 зв.
 ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 32. – Арк. 61 зв.
 ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 33. – Арк. 55 зв., 56 зв., 57 зв.
 ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 35. – Арк. 65, 65 зв., 67.
 ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 87 зв., 88, 89, 91 зв., 92 зв.
 ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 63. – Арк. 6.
 ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 65. – Арк. 3.
 ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 75. – Арк. 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69.
 ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 79. – Арк. 10.
 ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 112. – Арк. 59.
 ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 113. – Арк. 68, 175, 177, 178.
 ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 724. – Арк. 1, 4, 5.
 ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 727. – Арк. 27, 27 зв., 28, 29, 30, 33, 34, 35, 35 зв., 36, 37, 39, 40, 42, 54, 54 зв., 55, 58 зв., 59, 60, 61, 61 зв., 62, 63, 65, 67, 68, 78, 78 зв., 79, 80, 81, 82, 84, 103, 103 зв., 104, 105, 107, 108, 110, 120, 120 зв., 121, 124, 127, 128.
 ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 729. – Арк. 4, 5, 7, 10, 12, 13, 41, 78, 91 зв., 92, 93, 96 а, 103 зв., 106 а, 130 зв., 151, 152, 155, 168.
 ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 732. – Арк. 1.
 ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 896. – Арк. 28, 34, 40, 43, 44, 45.
 ЦДІАЛ України. – Ф. 404. – Оп. 1. – Спр. 3. – Арк. 9.
 ЦДІАЛ України. – Ф. 410. – Оп. 1. – Спр. 85. – Арк. 13.
 ЦДІАЛ України. – Ф. 410. – Оп. 1. – Спр. 94. – Арк. 10.

Матеріал: фіолетове чорнило.

Форма: кругла.

Розмір: 36 мм.

Зображення: трипелюсткова лілея з Тризубом.

Легенда: 14. САМ. ГУРТ. СТ. ПЛ. “СПАРТАНОК” в СТРИЇ³⁵. Текст розділений двома зірочками.

Датування: 3.01.1928 р. – березень 1930 р.

Місце зберігання:

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 123.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 75. – Арк. 57.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 164. – Арк. 3.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 165. – Арк. 106.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 169. – Арк. 81.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 170. – Арк. 84.

³⁵ Цією печаткою завірялися документи 16 куреня старших пластунок “Спартанки” у Стрию. При цьому переправляли легенду печатки.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 171. – Арк. 82.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 172. – Арк. 40, 138.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 175. – Арк. 79.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 176. – Арк. 9.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 180. – Арк. 19.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 724. – Арк. 7 зв., 11, 13, 17, 20 зв., 28, 31 зв.

Матеріал: фіолетове, чорне чорнило.

Форма: овальна.

Розмір: 29х39 мм.

Зображення: трипелюстова лілея з Тризубом.

Легенда: 46. пл. к. ім. Буй-Тур Всеволода в Стрию. Текст розділений двома зірочками.

Датування: 29.09.1925 р. – 6.04.1927 р.

Місце зберігання:

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 31. – Арк. 42 зв., 98 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 32. – Арк. 138 зв., 139.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 34. – Арк. 49, 50 зв.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 168. – Арк. 17.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 729. – Арк. 76, 104, 105, 108, 115, 127, 128, 138, 141, 146, 148.

ЦДІАЛ України. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 731. – Арк. 11.

ЦДІАЛ України. – Ф. 404. – Оп. 1. – Спр. 3. – Арк. 24.

Андрей Сова. Печати организации “Пласт” в Стрые (1920-е гг.)

На основе неопубликованных архивных материалов, хранящихся в Центральном государственном историческом архиве Украины во Львове, рассмотрено сфрагистические достопримечательности пластовых куреней и структурных подразделений организации в Стрые. Охарактеризованы обнаруженные оттиски по следующим признакам: материал, форма, размер, начертание, датировка. В приложении опубликованы каталог выявленных оттисков печатей и их изображений.

Ключевые слова: Стрый, “Пласт”, печати.

Andrij Sova. THE SIGNETS OF THE ORGANIZATION “PLAST” IN STRYI (1920)

In the article, on the basis of unpublished archival materials, that are kept in Central State Historical Archives of Ukraine in Lviv, there are considered sfracistychni monuments of plast's kurins/tents and structural units/divisions in Stryi. There are characterized the found prints of the following features: material, shape, size, image, dating. In the appendix there is published the catalogue of detected prints stamps and its images.

Key words: Stryi, “Plast”, signets.